

Bisschoppenconferentie van België

Guimardstraat 1 – B-1040 Brussel

Conférence épiscopale de Belgique

rue Guimard 1 – B-1040 Bruxelles

Laten we de mensen zonder papieren niet vergeten!

Zo nu en dan kunnen we ons verheugen over de golven van solidariteit binnen de Belgische samenleving naar aanleiding van humanitaire crisissen, hier of in het buitenland: gewone burgers, het verenigingsleven, de media en de politieke verantwoordelijken, alle machtsniveaus samen, allemaal willen ze bijdragen aan het verlichten van het lijden van mensen en gemeenschappen die getroffen zijn door oorlog, een pandemie of klimaatverstoringen.

Deze mooie eensgezindheid op grote crisismomenten mag ons echter niet ervan weerhouden een lucide blik te werpen op de vreemde evolutie van onze solidariteit. Door de plotselinge aandacht voor de slachtoffers van dergelijk geweld komen andere groepen broeders en zusters ten onrechte in de schaduw te staan. Denk bijvoorbeeld aan dat ene procent van de Belgische bevolking dat als 'vreemdelingen zonder papieren' omschreven wordt. Hoewel hun levensloop, nationaliteit en overlevingsstrategie sterk verschillen, delen ze allemaal dezelfde droom: door België erkend worden, er legaal kunnen studeren en werken ... en er belastingen betalen. Deze mensen maken dus deel uit van onze samenleving. Ze gaan naar school, ze werken, ze zijn actief in het verenigingsleven. Toch erkent België ze niet. Ons land verwijt ze dat ze illegaal zijn grondgebied zijn binnengekomen en spreekt alleen over hun terugkeer, *vrijwillig als het kan, gedwongen als het moet*. Erger nog, in afwachting dat ze eventueel het land uitgezet worden, moeten ze zien te overleven in onveilige omstandigheden die **elke menselijke waardigheid tartten**.

Daarom moeten dringend humanitaire maatregelen getroffen worden om de daadwerkelijke toegang tot sociale uitkeringen en basisvoorzieningen (huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, rechtsbijstand, sociale begeleiding) voor iedereen te waarborgen. Dit is geen gevaarlijk privilege, maar een elementaire naleving van de morele en wettelijke verplichtingen die onze staat op basis van de Europese normen inzake grondrechten heeft onderschreven. Het is ook in het belang van de Belgische samenleving als geheel en van de lokale overheden in het bijzonder. Deze streven immers een aantal doelstellingen na, die verband houden met **de kwaliteit van samenleven**, die niet kunnen bereikt worden door een deel van de bevolking in de clandestiniteit te houden. Denk hierbij aan de openbare veiligheid die vereist dat alle inwoners aangifte durven doen bij de politie van een misdrijf waarvan zij slachtoffer of getuige geweest zijn; aan de strijd tegen dak- en thuisloosheid (kraakpanden, verlaten gebouwen) die gevolgen heeft voor de gezondheid en het toerisme, en drugsgebruik in de hand werkt; aan de bescherming van kinderen; aan de volksgezondheid (betere vaccinatiegraad); aan de

sociale cohesie en het voorkomen van segregatie; aan de strijd tegen uitbuiting op vlak van huisvesting en werkgelegenheid; aan het efficiënt bestuur van openbare diensten (gegevens over het aantal inwoners maken het mogelijk om de nood aan onderwijsmogelijkheden en dringende geneeskundige diensten, enz. te kennen en te beantwoorden); aan het openstellen van humanitaire corridors. Bovendien is het van belang dat als er nieuwe maatregelen en middelen ingevoerd worden, deze ook bijdragen aan het **versterken van de sociale cohesie** zodat ze niet opgevat kunnen worden als een voorrecht dat alleen voor vreemdelingen geldt.

De toegang tot de arbeidsmarkt voor mensen zonder papieren lijkt ook een kwestie van gezond verstand, als men rekening houdt met het grote tekort aan arbeidskrachten en met de dringende noodzaak om de door de overstromingen beschadigde Waalse infrastructuur weer op te bouwen, maar vooral ook met het feit dat velen door de dramatische situatie van de coronacrisis elke bron van inkomsten zijn kwijtgeraakt.

Naast de humanitaire noodmaatregelen is het van essentieel belang structurele antwoorden te vinden voor de maatschappelijke uitdaging om **diversiteit op een waardige manier te verwelkomen**. Wij pleiten ervoor werk te maken van een reeks maatregelen die ons zullen toelaten om de vicieuze cirkel te doorbreken waarin onze staat door zijn onverzettelijke - zelfs dogmatische - houding, almaar meer mensen in een ongeregelde situatie brengt waardoor hun onzekerheid en wanhoop nog groter worden.

De eerste maatregel, die zeker ook de meest complexe is, omdat hij de oorzaken van ongeregelde migratie aanpakt, valt onder de Europese bevoegdheid. Het is absoluut noodzakelijk om **nieuwe legale en veilige trajecten** uit te stippelen om de migratie van studenten en werknemers te vergemakkelijken, vooral in sectoren waar er schaarste heerst. Het is een essentiële beleidsmaatregel om de criminele netwerken van mensenhandelaars buitenspel te zetten.

Vervolgens zou **soepeler** omgegaan moeten worden met de aanvragen voor medische regularisatie, aangezien de huidige vereisten aan het absurde grenzen, en met de aanvragen voor gezinshereniging. Het recht om te huwen en te leven in een gezin is een fundamenteel recht, ook voor vreemdelingen. Waar dit recht ideaal gezien zou moeten dienen als een instrument om zich te integreren in onze samenleving, wordt het herleid tot een instrument voor een steeds strenger migratiebeleid. In beide gevallen staat de menselijke waardigheid op het spel.

Er is ook nood aan grondiger bijstand en informatie bij de **verlenging van de verblijfsstatuten**. In veel gevallen zijn de voorwaarden voor verlenging en de redenen om een statuut te beëindigen slecht gekend en houden zij geen rekening met specifieke kwetsbaarheden van de betrokkenen.

Er moeten ook **echte verblijfsstatuten gecreëerd worden** voor bepaalde categorieën vreemdelingen zoals voor erkende staatlozen, namelijk personen die niet naar hun land kunnen terugkeren, zelfs al zouden ze dat willen, en voor ouders van minderjarige kinderen uit derdewereldlanden die een verblijfsrecht bekomen hebben. Voor elk van hen zou de verblijfsvergunning niet langer een discretionaire gunst van de bevoegde minister moeten zijn, maar een recht.

In afwachting van de tenuitvoerlegging van de verschillende maatregelen blijft het lot van de bijna 150.000 mensen zonder wettig verblijf onzeker en onmenselijk. Voor deze mensen is artikel 9bis dat betrekking heeft op het aanvragen van een verblijfsvergunning omwille van

buitengewone omstandigheden, vaak de enige mogelijke uitweg. Wij zijn ervan overtuigd dat de voordelen van een **legale regularisatiestatus** hier moeten prevaleren, omdat ze heel de samenleving ten goede komen: de openbare veiligheid en volksgezondheid, de arbeidsmarkt, de kwaliteit van samenleven ... en de menselijke waardigheid.

Maar de verblijfsvergunning omwille van buitengewone omstandigheden (geregeld door artikel 9bis) **mag geen geheim wapen blijven dat de politieke macht naar eigen goeddunken kan inzetten**. Het is van essentieel belang dat het referentiekader dat de autoriteiten in staat stelt om hun besluiten behoorlijk te motiveren (meer bepaald de lijst van referentiecriteriën), het voorwerp uitmaakt van een volgens de regels gepubliceerd uitvoeringsbesluit. Denk bijvoorbeeld aan de persoonlijke situatie (slachtoffer van mensenhandel of andere uitbuiting) en familiale omstandigheden, aan de duurzame sociale banden in België (integratie in de lokale gemeenschap en het verenigingsleven), aan de vooruitzichten op aangegeven werk, aan humanitaire overwegingen, aan nationale veiligheidsoverwegingen, aan de duur van het effectieve verblijf in België of aan de duur van een lopende verblijfsprocedure, aan de kennis van de taal, enz. Er moet ook rekening gehouden worden met de moeilijkheden om te re-integreren in het land van herkomst en om daar een menswaardig leven op te bouwen. Sommige mensen hebben nooit of nauwelijks in hun land van herkomst gewoond, hebben er geen sociale of familiale banden of hebben geen enkel vooruitzicht op een waardig leven.

De **regularisatieprocedure moet ook fundamenteel herzien worden** om het beginsel van hoor en wederhoor erin op te nemen en om meer bepaald voor elke partij het recht te garanderen kennis te nemen van de argumenten, zowel feitelijk als rechtens. Er moeten vaste en redelijke verwerkingstermijnen voor gelden. De retributie die voor de indiening van de aanvraag betaald moet worden, moet gebaseerd zijn op een degelijke en nauwkeurige berekening van de kosten van de behandeling. De vereisten met betrekking tot de identiteit van een aanvrager of zijn verblijfplaats in België moeten versoepeld worden. De rol van de administratie moet evolueren naar een proactieve en open communicatie met de aanvragers. En ten slotte moeten de aanvragers persoonlijk gehoord kunnen worden en moeten de beslissingen voorafgegaan worden door een grondig maatschappelijk onderzoek.

Een verduidelijking van het wettelijke kader, de invoering van nieuwe verblijfsstatuten of zelfs bijzondere beschermingsregelingen zullen echter nooit een einde maken aan een illegaal verblijf als ze niet gepaard gaan met een innovatieve, humane en doeltreffende benadering van personen die het bevel gekregen hebben het grondgebied te verlaten. Die personen moeten als **essentiële gesprekspartners beschouwd worden bij het zoeken naar een oplossing** voor hun migratieproject. Dit is de eerste stap in het erkennen van hun waardigheid.

Aan allen die zich vandaag inzetten voor de opvang en begeleiding van vluchtelingen doen wij de volgende oproep: **vergeet de mensen zonder papieren niet. Zelfs onzichtbaar, maken ze deel uit van onze samenleving en verdienen ze een rechtvaardiger lot dan de 'vergeetput' waarin ze worden achtergelaten.**

*Bekijk ook de videoclip met mgr. **Lode Van Hecke** en **Jean-Pierre Delville**, bisschoppen referent Diaconie: <https://youtu.be/jtChBu0Zops>*

*Bisschoppelijke Commissie voor Diaconie
IPID – Brussel, Pinksteren, 5 juni 2022*